

Qullissat som symbol

Tvangsflytningen skabte sammenhold

De forlod Qullissat. Men Qullissat forlod aldrig dem.

Så kort kan det siges.

Men det samme blev naturligvis udtrykt med mange flere og langt mere nuancerede ord, da Foreningen Qullissats Venner talstærkt mødte frem i Det Grønlandske Hus i København fredag 6. september. Her præsenterede journalist Søren Peder Sørensen og fotograf Leif Tuxen deres fælles pragtværk »Qullissat - byen der ikke vil dø«. Tekst og billeder spiller her sammen til en helstøbt fremstilling af byen, der på ondt og godt er blevet et selvstændigt begreb i politik og kultur i hele Grønland.

Ikke siden storværket »Sådan skriver jeg, Aron« blev holdt over dåben i Katuaq i 2000 har jeg oplevet en så fortættet stemning ved en bogudgivelse. Forlaget Frydenlund havde undervurderet interessen på selve udgivelsesdagen i en sådan grad, at der hurtigt blev udsolgt af den del af førsteoplaget, der var fragtet til Det Grønlandske Hus.

Tilstrømningen af gæster, der ønskede signerede eksemplarer på udgivelsesdagen, var så stor, at den førte til både kødannelse og en mindre udsættelse af receptionen i anledning af udgivelsen. For naturligvis ønskede køberne ikke blot et signeret eksemplar, men også en næsten personlig forklaring af forfatteren på, hvorfor Qullissat stadig ikke vil dø - til trods for, at myndighederne helt tilbage i 1972 sagde stop for kulminebyen, dengang Grønlands fjerde største by, lukkede alle faciliteter og dermed tvang dens 1100 indbyggere til en de facto tvangsevakuering til andre byer - og altså spredte

qullissarmiutterne over en kyststrækning på 2000 kilometer.

Så meget stærkere har sammenholdet siden været blandt qullissarmiutterne. Og nu har de fået deres helt egen historie, fortalt af Søren Peder Sørensen i et sprog, der i meget også er deres eget. Ikke blot fordi bogen rummer mange direkte citater, men især fordi Søren Peder Sørensen har tilbragt tre somre i den formelt lukkede by, der nu reelt er genåbnet som sommerby for de tvangsflyttede, deres børn og børnebørn.

Byen står der nemlig endnu som en spøgelsesby på Diskoøen, ganske vist formelt uden faciliteter, men alligevel med lidt omtanke og snilde hurtigt brugbar som sommerbolig. Flere huse står endnu, som de blev forladt i 1972, og kan med lidt opfindsomhed hurtigt omdannes til en brugbar sommerbolig. Og så er der alle minderne. De giver ferieophold her indhold.

Ekstraordinært stærke blev minderne i 2012 i forbindelse med 40-års markeringen af lukningen. Mange har spekuleret over, hvorfor Qullissat er kommet til at spille en så stor rolle i grønlandsk mentalitetshistorie. Navnet Qullissat er for hele Grønland blevet et advarende budskab om, at fjerne og ofte uigennemskuelige og dårligt kommunikerede politiske beslutninger ikke skal få lov at knække den enkelte borger og det stedlige sammenhold.

I den forstand er byen blevet et begreb, der rummer så stærke elementer som trods, sammenhold og modkraft - helt til grænsen for civil ulydighed.

Til myndighedernes held er der ikke (længere) noget eller nogen direkte at rette den civile ulydighed imod. Formelt skete alt fraset selve lukningen af den ikke længere rentable kulmine helt frivil-

ligt. Myndighederne fjernede blot stille og roligt alle faciliteter, som gjorde det muligt fortsat at leve et normalt liv i byen. Dette skete i en ellers velfungerende by med en driftig befolkning, som havde et uddannelsesniveau over det gennemsnitlige i Grønland, og hvor man allerede var på forkant med »den moderne tid« og den vanskelige overgang fra et fisker- og fangersamfund til en egentlig industriby, bygget op omkring kulminen.

Qullissat var desuden kendt og anerkendt viden om som byen med den store tolerance, fordi man her var vant til at have udenlandske arbejdere involveret i mineeventyret.

Ikke underligt, at den nye faglige organisering af arbejdskraften, der udgik herfra, satte sig spor over hele Grønland, og at myndighederne blev overraskede over, hvor stærk en kraft en velorganiseret fagbevægelse kan være.

Bogen kan og skal læses som de fraflyttedes egen beretning, der rummer stor og berettiget stolthed - både over den åbne, tolerante og fordomsfrie holdning i Qullissat og over, at det er lykkedes dem at holde sammen, selvom de blev tvangsflyttede.

»Lad os med lykke se fremad!« var mottoet for 40 års markeringen i fjor. Nogle af de tvangsflyttede er endnu ikke i stand til det. Men så meget medbør har i hvert fald Foreningen Qullissats Venner, at dens formand, Thorkild Jeremiassen, som tak for bogen om »byen, der ikke vil dø« ved receptionen i anledning af udgivelsen kunne invitere Søren Peder Sørensen til Qullissat næste sommer.

Næste projekt, som forfatteren, forlaget Frydenlund og Qullissats Venner i forening må satse stærkt på, er at få bogen oversat til grønlandsk.

Erik Lund tusagassioortuuvooq atuakkiortuullunilu 1954-imiilli apeqquutini Kalaallit Nunaannut nunanullu avannarlernut tunngasunik suliaqarsimasooq.

Erik Lund er journalist og forfatter og har arbejdet med grønlandske og nordiske spørgsmål siden 1954.

En udgivelse på grønlandsk kan således meget passende nå at være på plads til sommeren 2014, så markeringen af næste bogudgivelse om Qullissat kan ske akkurat i »sommerbyen« Qullissat.

Bøger kan betyde en helt særlig læseoplevelse, når de læses akkurat på de steder, som de handler om.

En sådan unik læseoplevelse bør være mulig i Qullissat allerede næste sommer.

Qaasuitsup Kommuniata borgmesterianut allakkat ammasut

Illoqarfiit pingasut sianiinnaarneqarput

Upernavimmi, Uummannami aammalu Aasianni aqquserngit pillugit Borgmesterimit nassuiaasoqarnissaanik piumasaqarneq pillugu

Asasara Borgmester Ole Dorph.

Naluneqanngitsutut siorna kombestimi suleqatigiit IA, Atassut, Demokratit aammalu Kattusseqatigiit Partiiat suleqagiiluta missingersuummut 2013-mut, tassa ukiormannamut aningaasaliissutissanut ilannngupavut Upernavimmi aqquserngit iluarsaanneqarnissaannut 1 mill.kr aamma taamatut Uummannami aqquserngit iluarsaanneqarnissaannut 1 mill.kr taamatuttaaq aamma 5 mill.kr missaat Aasianni aqquserngit asfalterneqarnissaannut aningaasaliissuteqarniarluta isumaqatigiissimalluta.

Taamaattumik pakatsinarujussuarpoq, ajusaarnarpoq paasiuminaallunilu soq massakkumut tikillugu aningaasaliissutigullunniit sulii iluamik atorineqarsimangitsut paasillugu.

Minnerunngitsumik sulii pakatsinarneruvoq ajusaarnarnerullunilu paasillugu aningaasaliissutitta amerlanerpaartaat massakkut Ilulissani aqqusinernik iluaassaassinissamut atugassanngorlugit illuartinneqarsimammata.

Minnerunngitsumik sulii quarsarneruvoq paasiuminaannerullunilu tusarlugu paasillugulu asfalterussuup atortorsui Aasianni atugassanngorlugit Aasiannut nassiuarteriarlugit, Aasianningaasanullu apuutereermata taassuma kingorna uterteqquneqarsimapput suliiunniit Aasianni aqquserngit suliaralu-

gilluunniit aallartinneqanngitsut.

Aammali sulii tupinnarnerulerpoq tusarlugu Ilulissanigoq aqquserngit iluarsaanneqarput asfalterussuarpuunngooq Ilulissani ulapittorsuannngorsimavoq. Uffalu Ilulissani aqqusinniornissamullunniit aliissuteqarnikuunngitsugut.

Massa allaat paasivarput maanga Aasiannut ujaraaqaanik umiarsuaaqamik Gustav Holm atorlugu aallertogartalersimasooq, Ilulissanullu nassiusisaqattaartalersimasut Ilulissanigoq ujaraaqaanik taamaattunik pissaqannginnamik.

Akuersissutitaqanngitsumik taamatut aningaasaliissutinik allannortiterineq nuutsiterinerluunniit akuersarneqarsinnaanngilaq. Aningaasaliissutinik allanguisoqassappat allannguisinnaasut tassappat ataatsimiisitaliat ataavartut, minnerunngitsumillu kommunalbestyrelse.

Paasiniaanninilu paasivara akuersis-

sutitaqanngitsumik aningaasaliissutinik allannortiterisoqarsimasooq. Paasinarsimmat ataatsimiisitaliat arlaannaataluunniit oqaluserisimanngikkaat akuersissutigisimanngikkaallu. Allaat imatut oqartoqarsinnaalersimaluta qullersaqarfimmiit, tassa imaappoq borgmestereqarfimmiit kisermaassilluni ingerlatsinertut ittumik qulaaniit aaliangiisimasoqarsimasooq Upernavimmut Uummannamut Aasiannullu aningaasaliissutit tamarmik Ilulissanut nuutsinneqassasut.

Tamannalu Kommunalbestyrelsipt suleriaasianik aammalu suliaqqussimasaanik suusupaginninneruvoq. Namminissarsiornerullunilu.

Tamanna pillugu Borgmester Ole Dorph piumasaraara nassuiaateqassasooq qulaaniit pissutsit pillugit aammali apeqquutissakka makku akineqassasut:

1. Unnia Upernavimmi aqquserngit asuli suliarineqarsimapput, aqquser-

ngit sussaannngillat aningaasaliissutivullu iluamik atorineqarsimannngillat. Upernavimmi aqquserngit suliarineqarnerat qaqugu naammassissava aamma naammassineqannginneranut suna pissutaava minnerunngitsumillu aningaasaliissutit sinneri sumut pineqarpat qanorlu atorineqarpat?

2. Aamma taamatut aperissaanga Uummannami aqquserngit pillugit. Unnia aamma Uummannami aqquserngit pitsaanngilluinnartumik suliarineqarsimapput. Tamanna pillugu Uummannami aqquserngit qanoq innerat pillugu nassuiaasoqarnissaa kissaatigaara, Uummannamullu aningaasaliissutigisagut sumut pismanersut nassuiaasoqarnissaa piumasarissarivara.

3. Minnerunngitsumik Aasianni aqquserngit suliarineqartussaagaluartut suliarineqanngitsoorsimanagerat pillugu nassuiaasoqarnissaa kissaatigaara; Aasianni aqquserngit sooq suliarineqanngillat? Atortut sooq uterteqquneqarpat? Kia tamanna aaliangerpaa aamma sooq?

4. Ilulissani aqqusernit iluarsaanneqarnissaat kia aaliangerpaa aamma suliaqquppaa? Ilulissani aqquserngit suliarineqarnerat suminngaaniit aningaasalerneqarpat aamma kia aaliangerpaa taamatut aningaasaliisoqarnissaa?

Neriullunga apeqquteqaatikka borgmesterip akissuteqarfigiumaarai kommunalbestyrelselu tulliani ataatsimiilerpat tamanna pillugu kommunalbestyrelse nassuiaaffigineqarumaartoq.

Qujanaq

All.: Peter Olsen, Inuit Ataqtatigiit sinnerlugit kommunalbestyrelsemi ilaasortaq

Qullissat ilisarnaatitut

Pinngitsaaliissummik nussortitsineq ataatsimoortitsilerpoq

Qullissat qimappaat. Kisianni qimatsisut Qullissanit qimanneqanngisaannarput.

Taama naatsigisumik oqaatigineqarsinnaavoq.

Kisianni oqaatsit taakku Peqatigiiffimmi Qullissat Ikinngutaanni ilaasortat amerlasoorpassuannngorlutik Københavni Kalaallit Illutaanni septembarip ulluisa arfernani naapeqatigiimmata oqaaserpasuannngorlugit assigiinngitsorpassuannngorlugillu soorunami aamma oqaatigineqarput. Naapeqatigiinnermi tusagassiortup Søren Peder Sørensenip aamma assiliisartup Leif Tuxenip ataatsimoortitut atuakkiarsuarkit »Qullissat – illoqarfik toqorusungitsoq« ilisaritippaat. Atuakkiarsuarmi oqaatsit assilisallu illoqarfimmik ataatsimut takutitsinermi ataatsimoortunngorput, illoqarfillu taanna nunatsinni tamarmi politikimi kulturimilu nammi-neerluni oqariartaasinnngorsimavoq.

Atuakkiarsuup »Taamatut allattunga, Aalut Kangermiu« 2000-imi Katuami saqqummersineqarmalli atuakkiamik saqqummersitsinermi taama ataatsimoortigisoqarneranik misigisaqarsimanngisaannarpunga. Atuakkanik saqqummersitsisarimmit Frydenlundimit ullormi atuakkamik saqqummersitsiffiusumi taama soqutiginnittoqartiginissaa ilisimagineqarsimanngikkaluarpog, allaat atuakkat siullermeerlugit naqinneqartut Kalaallillu Illutaannukaanneqarsimasut sukkasoorujussuarmik nungunneqarlutik.

Najuukkiartortut atuakkamik atsiukkamik perusuttut ima amerlatigaat allaat siuleriaarrapput aammalu atuakkap saqqummersinneqarnera pillugu ilassinninnissaq sivikitsumik kinguartinneqartariaqarluni. Soorunami pisiniat atuakkamik atsiukkamik taamaallaat piumanngillat aammali soq Qullissat toqorusunnginnerat pillugu atuakkiortumit nammineq nassuiaammik tusarusupput – naak oqartussaasut 1972-imili aamaruutissarsiorfik matullugu oqaraluarut. Taamanikkut Qullissat nunatsinni illoqarfik annersaasa sisamarigaluaarat oqartussaasut atortorissaarutit tamaasa matuaat taamaallillutillu Qullissani innuttaasut 1100-t illoqarfinnut allanut pinngitsaallillugit nussortillugit – aamma taamaallillugit Qullissarmiut sinerissa-

mut 2000 kilometerisut isorartutigisumut siammartillugit.

Taamanikkumiilli Qullissarmiut imminnut ataqatigiinnerulerput. Maannak-kullu Søren Peder Sørensenimit nammineq oqaatsimittut oqaluttuarineqartumik oqaluttuaarisaaanermikk peqalerput. Atuakkami toqqaannartumik issuagas-sarpassuaqaannngilaq kisiannili Søren Peder Sørensen illoqarfimmi pisortatigoortumik matuneqarsimasumi aasat pingasut najuuttarsimavoq. Qullissat maannakkut piviusumik pinngitsaali-saallutik nuutsitaasimasunut, tamakku meeraannut ernutaannullu aasarsior-tarfittut ammaqinneqarsimavoq.

Iloqarfik maannakkut qeqertami Qe-qertarsuarmi aliortukkat illoqarfia-tut suli ippoq, naak pisortatigoortumik atortorissaaruteqanngikkaluartoq kisianni eqqarsarlualaaanni pikkorikkaannilu aasarsiorarfittut sukkasuumik atorneqarsinnaavoq. Illoqarfimmi 1972-imi qimanneqarsimanermittut suli isikko-qarput aamma nassaarsiullaqqikkaanni sukkasuumik atorneqarsinnaasutut aasarsiorarfingortinneqarsinnaapput. Eqqaamasarpasuillu. Tamakku feeriar-luni Qullissaniinnermik imaqalersitsipput.

Immikkut ittumik Qullissat matune-qarnerannit ukiunik 40-nngortorsiorluni 2012-imi malunnartitsinermi eqqaamasat suli sakkortunerulerput. Qullissat soq taama annertutigisumik kalaallit eqqarsartaasiat pillugu oqaluttuarisaanermut taama pingaaruteqartigilersimanersoq inuppasuut eqqarsaatigisarsimavaat. Qullissat nunatsinni tamarmi politikertit iluamikkut attaveqatigiinnat amerlanerti-gullu paasiuminaatsumik aalajangiisar-nerat pissutigalugu innuttaasut ataa-siakkaat sumiiffinnilu ataqatigiinnerit aserorneqannginnissaannik mianersoq-qussutitut oqariartuutinngorsimavoq.

Iloqarfik taama sakkortutigisumik soorlu akerliunermik, ataqatigiinner-mik akiuussinnaasuseqarnermillu imalimmik oqariartaasinnngorsimavoq – inuinaat naalannginnerannut killissaq tikillugu.

Oqartussaasunut qujanartumik inuinaat naalannginnerannut toqqaannar-tumik suli akerliusoqarsinnaanngilaq. Pisortatigoortumik aamaruutissarsiorfim-mik imminut akilersinnaajunnaartumik matusineq pillugu oqaaseq nammineq piumassutsimik pisimasutut oqaatigine-

Unnuami illoqarfiliarninni nakuusertarneq pinaveersaaruk

Unnuami illoqarfiliarnermi nakuusertarneq pillugu pinaveersaartitsineq nutaaq PiSiup – Pinerlutsaaliuinnermut Siunnersuisoqatigiit – suliniutigeqqippaa

Unnuami illoqarfiliarnermi qanoq nakuusertarneqannginnissaa pillugu paasissutissat pinaveersaartitsinermi kortit 4. sep. 2013 aallarnertigalugu agguaatissavai.

PiSiup aalajangerpaa unnuami illoqarfiliarnermi nakuusertarnerup sammineqarnissaa, tamatumani inuppasuut eqqugaasarmata, sualummik inuusuttut. Inuusuttorpasuut festertarput aammalu/imaluunniit illoqarfiliasaarput nuannisariarlutik, kisiannili nuannisaqatigiilluni unussiorneq sukkasuumik soorlu nakuusernarmik aserorneqarsinnaasarpog – nammineq nakuuserfigineqaraanni imaluunniit ikinngutit nakuuserfigineqar-pata, kisiannili aamma nammineq nakuusertuugaanni imaluunniit nakuusernarmik aallartitsisuugaanni.

Kalaallit Nunaanni Politii 2012-imut kisitsisaatit naapertorlugit Kalaallit Nunaanni pinnerlunerit 15,55%-ii inummut ulorianaatillimik pinnerlunne-rusimapput. 2010-mi nakuusernarmik

nalunaarutiginninnerit 789-iusimapput, 2011-mi 730-usimallutik aammalu 2012-imi 704-iusimallutik. PiSiup neriuutigaa tamanna appariorneq ingerlaannassa-soq, aammalu neriuutigalugu inuusuttut arlallit soorlu aaqqiaginnngittoqarneranik qimagunnissaannut, imaluunniit ajorto-qannginnerani allat ikiortiserinissaannut, iluaqutaajumaartut.

Kortip siunertaraa unnuami illoqarfili-arnermi nakuusertarnerup qanoq pinngitsortinneqarnissaanik inuusuttunut paasitsinissaa. Kortitut akiliissutitut sananeqarpoq aningaasivimmiitiinnarsin-naasunngorlugit. Kortimi siunnersuutit-sialaat arfinillit allaqqapput:

- Ima imertiginaveersaarit allaat silaarullutit.

- Nuanniitsumik oqarfigineqaruit ajat-sillutilluunniit akinaveersaarit.

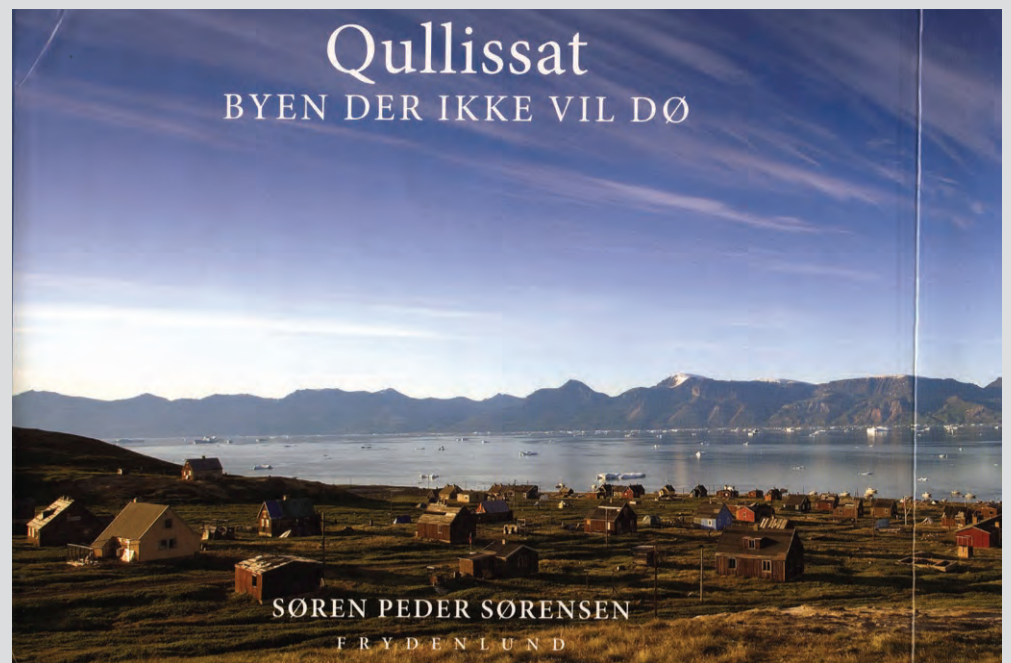
- Akuliullutit illersuinaveersaarit, eqqissisimaniarlutillu.

- Annilaanganerit malugitinnaveersaaruk.

- Allanik ikiortissarsiorit – matulerisoq sulisulluunniit arlaat.

- Iluaqutaanngippat, isersimaffigisat qimaguk.

Kortip qulequtaraa »unnuami illoqarfili-arnermi nakuuserneq pinaveersaaruk«,

qartarpoq. Oqartussaasut arriitsumik eqqissillutillu atortorissaarutit tamaasa piirpaat, taamaallilluni illoqarfimmi nalinginnaasumik inooqqittoqarsinnaajunnaarsillugu. Tamanna illoqarfimmi ingerlalluurtumi eqiingalluurtunillu innuttaqartumi, nunatsinni ilinniaga-qarsimasat agguaqatigiissillugu amerlassusiannik amerlanerusunik ilinniaga-qarsimasumik innuttaqartumi, »piffinnik nutaanik« siulliuffiusumi aamma aali-sartuunermit piniartuunermillu ajornakusoortumik illoqarfittut suliffissua-qarfusutut ikaarsaariarnermi, tamakku aamaruutissarsiorfiup eqqaani sanaartor-neqarput, pivog.

Tamatuma saniatigut Qullissat illoqarfittut naammagittartorujussuuffiusutut akuerisamik ilisimaneqarpoq, tassami Qullissani aamaruutissarsiorfimmi sulisartut nunanit allamiut sulisorineqartut sungiusimaneqarmata.

Sulisartut nutaamik peqatigiiffiortit-ternerat Qullissanit aallaaveqartoq nunatsinnullu tamarmut siammaammata aamma sulisartut peqatigiiffeqarnerat taama nukittutigisumik aqqissuussaa-sinnaanera oqartussaasunit tupaallaati-gineqarmat tupinnanngilaq.

Atuagaq nuutsitaasimasut nammineq oqaasii atorlugit atuarneqarsinnaavoq atuarneqassallunilu, nuutsitaasimasut oqaasii pissusissamisoortumik tulluusi-maarutaasorujussuupput – Qullissani ammasumik, naammagittarlutik siumullu

isummereertarnatik innuttaasut aamma naak pinngitsaaliisaallutik nuutsitaaga-luarlutik ataatsimoorsinnaasimaneran-nut tunngasoq.

»Pilluarluta siumut isigisa!« siorna ukiunik 40-nngortorsiorluni malunnar-titsiniarnermi oqaasinnajuvog. Pinngit-saaliisaallutik nuutsinneqartut ilaat suli taamatut oqarsinnaalinnngillat. Kisianni ima iluatsitsimatigaat Peqatigiiffimmi Qullissat Ikinngutaanni siulittaasog, Thorkild Jeremiassen, atuakkap »Iloqarfik toqjumanngitsup« saqqum-mersinneqarnera iluatsillugu ilassinnin-nermi Søren Peder Sørensen aappaagu aasarpat Qullissanut qaaqussinnaallugu.

Pilersaarusianni tullermi atuakkiortup, atuakkanik saqqummersitsisarimmi Frydenlundimi aamma Qullissat Ikinngutaanni ataatsimoortitut atuakkap kalaallisuungortinneqarnissaa sulissuti-giniarpaat.

Taamaallilluni atuakkamik kalaalli-suunngortitamik saqqummersitsineq 2014-imi aasakkut naleqquttorujussu-sinnaavoq, taamaallilluni Qullissat pillugu atuakkamik saqqummersitseqqinneq tulleg Qullissani aasarsiorneq eqqoqqis-saarlugu pisinnaaniassammat.

Atuakkat sumiiffinni atuakkami eqqar-torneqartumi atuarlugit pingaarutilim-mik immikkut misigisaqarfusinnaapput.

Taamatut naliitsumik atuarluni misigisaqarnissaa aappaagu aasarpat Qullissani pisariaqarpoq.

pillugu pinaveersaartitsinermi korti ajunngitsumik akineqarpoq, taamaam-mallu unnuami illoqarfiliarnermi nakuu-sertarneq pillugu kortimik sanasoqarnis-saattaq PiSiup aalajangerpaa, neriuulluta ilaatigut inuusuttut nuannaarutigisin-naassagaat.

All.: Josef Therkildsen, PiSiumi siulittaasup tullia

PiSiup Pinerlutsaaliuinnermut Siunnersuisoqatigiit – Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd – naalisarnerivaat. Pinerlut-saaliuinnermut Siunnersuisoqatigiit pinerlutsaalisitsineq inuiaqatigiin-nilu toqqissimanerulernissaaq sulissutigaa. Siunnersuisoqatigiit 2009-mi aallarnereqarput siul-lermeerutaasumillu 2010-mi ataatsimiillutik. PiSiumi ilaasortat arfineq-pingasupput, Siunnersui-soqatigiillu nammineq nittartaga-qarput: www.pisiu.gl, tassani pinerlutsaalisitsinermut atatillugu ilanngutassiat soorlu »nuannersu-mik illoqarfiliarneq nakuuserne-qartaqanngitsoq« allallu sammisat attuumassuteqarsinnaasut ilaatigut atuarneqarsinnaapput.